

DHIR I

Ciise	Waxaan ka hadlaynaa dhirta waxaana ka hadlayaa Aw Daahir Afqarshe, mr. Dhegaweyne, Cabdi iyo Fiqiburaale.
Fiqiburaale	Dhirta ayaynu ka hadlaynaa, aynu ka hadalno dhirtuyee, dhirtu way fara badan tahay. Dhirta waxaa la yiraahdaa bil matal noocyoo badan bay u kala baxdaa dhirtaasoo aynu niraahna kuwa geed abaareedka iyo kuwa la yiraahdo geed cawseedka iyo kuwa la yiraahdo geed qodxeedka. lyadoo sidaas ay magacyadaa u kala leeyihiin baa mid walba weji gooni ah misne u la baxaa. Haddii markaas u leexano xagga dhirta ruuxeeda waxaa jira qaar u badan xagga daawada, waxaa jira kuwo aan dawada ka qayb gelin laakiin xagga sunta ka qayb gala, waxaa jira kuwo aan xagga sunta iyo xagga dawada midna ka qayb gelin ee ka qayb gala isticmaalka dadweynaha ama wax ku qabto marka la samaynayo xagga cawska ama marka la tolaayo oo tolliinka xaggiisa loo leexdo ama wax qabsiga marka loo leexanayo xagga xargaha nooc kastaba ha u kala baxeenee. Haddaba Aw Daahirow waxay ila tahay bal maanta aynu ka bilawno muxuu ahaa xagga dawada. Dawadu waynu ogsoonahayoo mid marka qof ku dhacdo ama xoolahaba qaarkoodku dhacaanoo aynu ka soo qaadno awrti garba beesha waa tan la yiraahdaa maxaa daween kara illeen innagu takhtaro kale maynan haysan ee dad soomaali baa wax daweyn jirayee; markaas dhir badan oo lagu dawaynayo yaan anigu xasuuusnahay asal magaaleedka iyo awr dheyaha midda aynu u naqaan. Markaas galbeedka waxaa laga yiraahdaa omboq yay ka yiraahdaan nooca, markaas boogaha iyo burahaiyo garbabaelka had iyo goor wax kasta ha raaceenee geedkaasaa ugu waynaa inta lagu dawayn jiray. Bal kaas inta aad ka haysoo inta aan kuwa kale u gudbin Daahirow inoo sii bal balaari.
Aw Daahir Afqarshe	Mahadsanid Fiqiburaale. Dhirta sida aad u sheegtay noocyadeedu way fara badan yihiin, llaahayna wuxuu ugu tala galay mid waliba nafci gooni ah yuu geliyay oo layskama samaynin ee ujeedaa llaahay noogu raaxeenayo noloshayna ka shaqaynaya ayaa llaahay mid waliba u abuuray. Markaa geed sare iyo geed hoose ayaynu u kala naqaannaa. Geedka hoose geed caleemaad iyo geed cawsaad ayuu u kala kacaa, mid waliba cilmi gooni ah ayuu leeyahay oo aan la wada garri karin. Haddaan noocii lagu dheehi jiray awrti ku soo noqdo, hadda aynu joogno magaalada tan dadka uu ku dhaco xanuunka la yiraahdo cambaarta cusbidaalada waa loogu waayay dawo. Mar walba waa ay dilaaceen dawadii baa la yara marmariyay guduudanoo ma aragtay ayaamaa ay xaydhiinkii horena la waayay nabaradan cusubna lagu gubu jiray xanuuni jiray dhiigii joojin jiray, moohdaa imminka lagu dhehay oo lagu bogsaday oo sidii awrkaba lagu dawayn jiray boogtiisi ayaa la ogaaday wixii nabar ah inuu dawaynayo, awr dheyahaas ha

ahaatee noocana waa loo yaqaanaa, magaaladeeduna wuu ka buuxaa waa ku yaalaa waa kan ininyahiisa aad mooddo inay liinta oo bislaatay u egyihii, liinta marka ay bislaanin waa madowdahay miraheedu marka uu gudduto oo uu bislaadolama kala yaqaanba ee midba cilmi gooni ah yuu leeyahay, awr dheyahaasu yaan u naqaannaa. Haddaan kale oo haruurka u tallaabsado waxaa jiri jiray soomaalidu marka aan takhtar jirin ee adduun waynuhu is dhex gelin. Waxyabihii wax lagu dawayn jiray waxaa u badnaa horta dabka waxaa la oran jiray dab iyo cudur meel ma wada jiraan. Markaas siiba mid walba nooc gooni ah yaa lagu daweyn jiray dabka, waa lagu daboo bi jiray khaasan dadku aftwareegu ku dhaco ee imminka cirbidaha, kaniiniga, aasbaraha iyo waxaas lala raadiyo halkaas naaska korkiisa ah ayaa lagaga dhejin jiray isku tallaab yar barina waa la siin jiroo wuu ka boodi jiray, waxaassaa lagu dawayn jiray waa ay badan yihiin. Haddaan dhirta waaween u leexano kuwa aad iyo aad loo sii texgelin jiray waxaa ka mid ahaa marka uu soomaalidu ku dhaco xanuunka shubanka la yiraahdo ama dadku u yaqaanno daacuunka geedka la yiraahdo galoolka geedkaas cilmiyal tira badan buu leeyahay, soomaalidana qiima wayn buu ugu fadhiyaa: ubaha laga dhameeya, xididkiisa dhigaa laga samaystaa ee kuwa sii dhuudhuuban dhigaha dhuudhuuban ee jalalootiga la yiraahdo ee loolkana ka duwan digaha waawayna ka duwanayaa laga sameeyaa, mayraxdiisu iyadu hadalba male waa tan kidbaha laga sameeyo waa tan rarada lagu sameeyo; jiliftisu waa tan lagu daweeya xanuunkaas la yiraahdo shubanka, isagu geed la ogyahay weeye. Shubanka markiiba waa uu joojiyaa dabadeed ciribta qofkan isku tallab yar ayaa halkaa caga ah lagaga dhejin jiray. Waagii halka kan inoogu dhacay magaalada uu ka soconaayay koleerihii, ninkii yaqaanaana wuxuu ku ritay ashuunkiisa waa geed dawaai ah markaasaa biyihii guduuteen, hadda tan aynu joogno aniga markii aan waayaaba waan raadiyaa Ciise Calina waa ila ogyahay, marka xogaa yar duray iska dareemo halka kiniiniga laga raadsanayo haddii geedku kugu jiro oo cididaas in le eg aad ka yara calaliso markiiba wuu kaa jebinayaa, xumadiina way jabaysaa duraygiina dib dambe iyo hindiso ma jiraan markiiba wuu dhaqaaqinayaa, marka waxaad ogaanaysaa dawadii isagu ka xoog badanyahay ama ka roonyahay kuma uu dhaqaaqinayo. Halka kan xiiq iyo kuwa habeenkii ii qabta barkimada hoostooduu ii yaalaa wax iiga jebiya ee aan imminka ku dawoodu iyaadaan u jeclahay. Dwoooyinkii kale ee la isticmaali jiryna meel walba waa la iiga keenaayoo waxaan ogahay inay iyadu ka xaag roontahay.

Asalkaan galool noocyadaasu leeyahay? Waxaad kaloo ku garanaysaa inuu yahay geed cajaab qaba nimankii hindida ee booniyaalada la yiraahdo ee nala jooga nimanka abaanada u ah bay kolkiiba taar u dirtaan wixiyyoo la soo gaagaabiyay laamiihiisa qubeenka ahaa oo taakadaa la wada ekaysiiyay oo xirmo ah oo caradaa ka badan baa la keena dabadeed meesha ay joogaan iyaguna Hindiya bay u diraan caday ahaan ban ugu

diraan markaas dabadeed sidii aan sheegayay qufaca iyo waxaani yuu ka daweyaa yaa la og yahay isagoo diirkiisii wata yaa lagu cadeyanaa, kuwa nala joogana waa ku cadeyadaan marka ay salaadu tahay ee ay toosaan ay waxba cunin bay intay ku cadeyadaan carrabka dabadiisa ku xoqaan marka la calaliyo wuu jilicsanyahayoo carrabkana wax ma yeelo, wuu jilacsan yahay oo jirka wax walba ugu roon, qaraarkiisa iyo waxaana wax la doonayo in uurku u daadegaax ilkahana wuu sifeeyaa marka dawadaan ay ku ogyihii aawadeed weeye tan waddankoodu loogu dirayo, dibadana waa loo dhoofiyaa; weli dadku aad iyo aad uma wada fahmin si xoog wayn buu magaalada Berbera ugu dhoofaa. Geedka laamiiisu isagoo suu suuban bay taakadaa ku gooyaan markii taakadaas lagu gooyo oo maqas bay ku jaraan markaasaa dabadeed isagoo xirmooyin ah yay canshuuraan oo diraan dabadeedna halkaas baa lagu manaafacsadaa, waxaa la sheegay geela qaba bukaanka cudurka la yiraahdo ee laga mudo geedkaas meesha uu ka baxo ee uu ku badanyahay hal joogta oo bukaanta lama hayo ayaa reer miyigu qabaan.

Waxay yiraahdaan iyadoo bukaan ah haddi meesha la geeyana markiiba way ku bogsanaysaa. Sababtu waa maxay? Markaa bukaankii waa siibey mar haddii qufacii wax ka taraayay cadaygiisii ama jiridiisii yareed ee la calaliyay geeli waa ka tan waynyahay inuu dadka bani aadamka ah la mid yahay oo bukaanka siibey hayo geedka kan uu dawaynayo ayaa la ogyahay sidaa awgeed geedkaasi wuxuu inoogu leeyahay qiimo badan. Wixaanba ka baqayaa sheekadaan haddii la maqlo in la dabar gooyaaba geedkaasaan u jeclayba ma jiro. Geedka kan gidbahaa laga sameeyaa markii horayba waan sheegay mayraksiisa la diiraa wax walba waa laga sameeyaa, geedkaas nolosha soomaalida wax wayn buu ka qaataa, dhulka uu ku beeranyahay. Bal anigu hadda intaas labadaas geed oo qura baan taabtayee, yaan kaaga baxayaayee bal waa ku kaa.

Fiqiburaale

Waad mahadsantahay, Aw Daahirow. Anigu hadda waan qaybinayaaye hadli maayo. Waxaa halkaan iiga muuqda Cabdi Dhegawayne, geedba mar baynu taabanaynaa innagoo dhirtu aynaan koobi karaynin. Waxaa jira oo aynu isla ognahay dacarta. Dacartu way fara badan tahayoo way kala duuwan tahayoo mid waa sun midna waa laysku daweyyaa, waad aragteenoo dacarta la yiraahdo dacar maroodiga ee dheg waynta ah oo xoolaha haddii ay cunaan waa ku xiirtamaanway ku dhintaan. Waxaa jira dacarta iyaduna la yiraahdo dacar tuke ee laga sameeyo sibirka haddaba magaalada yaala ee laga iibyo oo inta la kala jebiyo weel loo dhigo oo caashaan tiftiftiisaas xabag u noqdo. Xabagtaas inta la soo ururiyo meel la dhigo oo lagu iibyo lacag fara badan. Imminkana magaalada uu ka baxo qussuusan ay isticmaalaan Carabta. Marka dacartaas soomaalida qaarkeed waxay u taqaanaa dacar tuke. Taas iyada ah shuqulo badan ayay ka dawo tahay oo

soomaalidu isku daweeysaa oo mar way cabbaan oo waa laysku qaras falaa. Marna haddii qofka meel bararto ayaa meesha la mariyaa sidii ama uu u nuugo dhiigga ama u bisleeyi oo markiiba u bislaado.

Waxaa isagana jira geedka la yiraahdo malmalka, malmalkaasi isaguna xaalado badan buu leeyahay oo waxaa weeye mal malka oo waxaa la yiraahdaa sidee baa cashaan fili maayo rattiga ama sumalka kan ama orgiga kan kuwaas looga joojiyaa ama dibiga kanba malmalkaa la siiyaa hora taasu waa kow. Dhirta sideedaba shay ama sunba ha noqdaanee ama dawo ha noqdeene, dhirta soomaaliya ka baxda midaynu naqaan iyo mid kalaba geed wax aan ka ahayn dawayn ma jiro. Anigu dhaacwacmay mid aan iska dhayo iyo mid layga dhayolabaduba waan aqaan, inta wax lagu dhayo miigaag quraac geed la yiraahdo jilabka inta wax lagu dhayo, geed aan wax lagu dhayin waa ku yaryahay, miigaaga waan xoqi jiray intaan xoqaan xajkiisa ah bahalkaan kaabsoolka ay yiraahdaan ma aragtay kaabsoolkaas buu u egyptahay xajka miigaaga markaa aad saa u xoqdo ee dubka sare aad ka qaado meeshi baad ku shubaysaa wuu ku dhegayaanag qoloftii la soo dhacayaa. Qurraca caleentiisa aad calaalinaysaa waaku dhejinaysaa waa ku engejinaysaa waa la soo dhaceesaa qoloftii, marka dhirta dawadeedu sidaa weeye. Dacarta ayaan imminka in yar ka sheegayaa Fiqiburaale wax ka sheegay. Saddex weeye: dacar buruq, dacar baruur iyo dacar tan sibirka laga sameeyo ee laysku daweeyo iyana. Dacar barrurtu dhulka ciidda iyo waxaasaay ka baxdaa waa cad cadahayoo markaanu oonno baanu cuni jirnay iyado ma laha sun iyo qadhaadh waa taa xooluhu cunaan. Dacar buruqduna waa tan haddii la doono dad baaba waraabaha iyo libaaxa oo intay sumeeyaan oo qurmiyaan yay xoolaha u marinayanoo waa jiraa waa sunta ugu wayn. Taa labada u dhexeysa waa tan sibirka laga sameeyaaayoo indhaha lagu shubayaa ee xaalado badan bay ka dawaysaa. Anigu beri indhaha i xanuuneen oo labada indho laygu shubay ayaa ifka iiga soo baxay qadhaadhkeeda anoo aan waynay oo kuray ah oo dhaafaykii indhaha laygaga shubay ayaa afka qadhaadhkeedii igaga shubmay, iyaduna saas bay dawo u tahay. Geed aan dawo aheen waa kala horeeyaan mooye. Intii aan arkay dacarta galoolka ayaa iigula sii cajaab badnaa, saddexdaa geed baa igula cajaab badan. Intii anigu wax ka arkay intaas ayay ka dhiibtay oo aan wax ka sheegtay. Waa tahay bal ee Aw Daahir ha inoo dambeysa, waxaan imminka aynu wadnaa dacarta, dhirta soomaalidu way fara badan tahay bal bahalkaa dacarta la yiraahdo in kastoo aynu wax ka taataabanay oo dacar tuke ayaan u aqaanaa, dacartaasuu waa tan yar yar ee birdicinka leh ee sibir ahaanta la inooga iibsho indhahana waa lagu shubtaa markaa geedka laga soo gooyo waa sida dharkayn oo kale. Dharkayn marna waa lagu taribaa marna waa dawaai, dharkayn inta la dubo laamihiiisa ayaa indhaha shubaa waa dawaai, marna inta la dubo yaa laga dhigaa dawo lagu dacar baxo hadda ayyaba

magaalada laga isticmaalaa, marna waa lagu tariibaa oo dhallinyaradu marka ay guri goobayaan intay caanihiisa sii dayso ayay halkaa muruqyada iska mariyaan oo tariib ayaa la yiraahdaa markaasuu soo go'ayaa, dhallinyaradu wxay tiraahdaa waa bur goosanaysaa, marka darqiinku sidaas ayuu cudur u yahay dawana u yahay tarrifna u yahay. Haddaba bal Dr. Saciid intuu inoogu dari lahaa dacarta iyada ahayd waa tan ha inoo sheego Saciid ayaan u gudbinayaa.

- Dr. Saciid Jaalle Buraale waad mahadsantahay. Aqoonta dhirta soomaaliya haddii la yiraahdo ha la wada sheego way fara badan tahay ee dhibaatada keliya waxa weeye dadkii hore ee qoraal ma jirin qoraal la'aantaasu ayaa dhibaato keentay mooyaane dhirta sidii loo isticmaali jiray intaan dawooyinkaan imaan ee aad baa loo yiqiin laakin mudooyinkii isticmaalku wadanku soo galay oo dawooyinkii wadankii soo galeenba waxaa beddelmay dawooyinkii, kuwii aqoonta dheeraadka u lahaana way dhamaadeen. Dhigaal oo hadda qoraal ah oo aynu ka hayno ma jiro laakin odayaashu ama ninkii ka haray wuxuu ka xasususanyahay baynu wax ka taataabanaynaa waxaanu ka soo gaarnayee dacarta sidaad u sheegtay weeye ee dacar tukada dawooyin badan baa loo isticmaalaa si aynu u ognahayna waa midda dibadda hadda la inooga keeno oo nagala iibsado iyadoo dhulkaynu ay hadda aad iyo aad uga baxayso oo la inooga yiraahdo waa sida waa iyadoo dhacaankeedii la diirshay markaa iyada dacarta waddankeena waxaa looga isticmaalaa waa laba hab: hab ah kan layskaga daawenayo indhaha iyo wax yaalaha la mid ah, aad baa layskugu daaweeyaa intay wax tarkeedu le'egyyihin baynaan aqoon, qofka ma lagu badiyay ma lagu yareeyay ma biyo in lagu daro rabtay, habkaa xoogaa waa inaga dhiman yahay, laakiin isticmaalka indhaha aad iyo aad baa looga isticmaalaa waana aad iyo aad bay wax u taraan. Dhinaca kale waxaa weeye waxyaalo badan oo lagu isticmaalaa jira xoolaha way cunaan oo ma aragtay waqtiga jiilaalka ay tahay ayay cunaan. Dhacaankeeda marka la eego dadkuna waa ka faaidystaa, dad xitaa cabbaa jira waxay u cabbayaan shubanka iyo waxyaalahaaasay u cabbaan marka dacarta tan ugu faaidada badan sadexxdaa nooc ay tahay oo aynu hadda ka naqaannaa nooca ugu faaidada badan waa taas aa aad loo isticmaalo marka dacarta anigu halkaas ayaan ugu sii bililahaadiguna waxaad ku dari karto ama ku dari laheed adiga ayaan kuu soo wareejiyay.

- Fiqiburaale Waa tahay Aw Daahir bahashaas dacarta la yiraahdo sidaan aniga u aqaan qiimo wayn bay laydahay: furihi baan furaayay mooyee saldhigeeda waynaa mataaban waxaana jecayah geedba mar inaan taabto: geedkaas sida soomaalidu u isticmaasho iyo faaidada uu leeyahay anagaaba wada gaareenin bal waxaynu kagaran karno ka xasususnaahay wax iska waydiino bal hadaba dacartii meesheeda inooga wad Aw

Daahirow.

Aw Daahirow Afqarshe Mahadsanid Fiqiburaale. Dacarta sida loo shegay ee dhaqtartuba u sheegay intii laga cunayay ee qofka ku habboon ee dhaqtartuba wada qiyaasi lahaayeen baa inaga maqane dawadeeda soomaaliyeedu way wada taqaanaa waa wada og tahay isticmaalka uun baa inaga maqan. Dacarta baadax baan aniga u aqaan. Waxaa loo yaqaan dacar maroodi haddii ay cunaan xooluhu waxba kuma noqdaan arooryaha hore inta ay qaboobaha tahay milicdu mar haddii ay soo baxdo illeen qaraarkeeda wayn u naqaannaa oo ay kululaadeen waa kan qabo kanna qawrac marka haddii ay yara qaniinaan waa laga kaxeeyaa meesha dacarta leh, oo meel aanan dacar dabe ka xulin ayaa xoolaha loola oqdaa. Waana laga celiyaa milicda waa lahariyaa. Dadka yaqaana baruur bay ka qaadaan marka ay xamoomo noqdaan haddaad iskaga daysit uun Aad aragto dahadeed eber ka dhigeen oo baa biyaan taan horta waxaan u aqaannaa dacar maroodi dhulkana kama wada baxdo iyyadu iska ma wada qaldana oo meel meel ayay leedahay. Dhulka oo manaha ah bay ubadantahay iyo howdadka iyo dhulka caynkaas camal ah dhul buu iyo waxaas ahoo garbooyin dhaadheer ku baxdo oo xooluhu na goor walba macunaan waa marka uu doogu yaraado ayay dacarta iyo qoyaan wax ka dayaanoo markaasay cunaan riyahaana u badan middi waa taas dacarta kale dacar biyood weeyo caar caar bay leedahay oo waa sidii dhaga weeyne u sheegayoo geel jiraha kadeedkan ee howdka jooga intay labada madaxba ka jebiyaan ee ilkaha yar yar ay leedahay geesaha ka diraan ayay waxay geliyaaan meel rays ah ayay ku aasaan waxaa laga yaabaa in xoogaas xabag ah ay ka baxdo oo ay yara qaboobaan oo hadhowto iyaiyadoo iska baruur ah ayay yara cunaan waa marka uudoogu jiro markaas dabadeed wax dad loo sheego taa sima aha ee waa dhibaato dhibaato lagu kordhinayo weeye waa marka dadka howdka joogo geela wato uu haraado qiyaamihiisa kaco yay macaamiladaa yaqaaniin wax malayso. Dacarta kale waa dacarta yar yar ee aynu dacar idhood u naqaano markaas waa tan malabka ay ka guraan shinidu ay ka gurataa. Waa tan malabku ku badan yahay inaguna dabadeed waa wada naqaannaa intay taasi dheecaankeedu dawo yahay. Markaa dabadeed waa wax aynaan aqoon intii laga cunayay ee noolka ahaa ee jirka qofka ku habboonayd iyo qofka dadii saa un baa naga maqnayd ee dawo nimadeeda waa lauska raacsan yahay. Marka dabadeed soomaalidu waa soo hoor sataa qaarkood weelbay gabu gabu ku siyyaanoo dabadeed intay ku walaaqaan bay iska cabaan. Sida tan la inaga iibsado ee ay khamiiriyaan ee qalalan ee ay yiraahdaan sibir doocaanka ayuunbaa sidoodoo kale loo cabaa dabadeedna qofkii waa ku shumayaa dawo xiriir ah ayay noqtaa haddii kale qaar tumaya aragtaa oo iyadii iyo dheecaankeedii niyo ku ridaya inta ayaan xabagta ka siibin oo dheecaankeeda isla xabagtii noqonaya oo dabadeedna saas oo kalay u cabaan

iyadana dabadeed sida loo isticmaalaa dacartaa dacar idhooda la yiraah sidaa weeye. Indhaha qofka haddii ay xanuunaan la daafo waa laga shubaa marka intay jeermiskii ka dilayso ayaa la garanayaa waxaa kale oo jira hooyoojin haddii ilmaha madaxa xanuuna shaasha tir bay yiraahdaan mar bay madaxa u mariyaan oo ku dhoobaan oo uu wuu nuugaa. Haddii qofku madaxu xanuuno is kaba waynba waa loo mariyaa madaxa, inta laga xiiro timaha. Inta la mariyay madaxa sare ayaa laga dhadhamiyaa qadhaadhkeedii, waxaad arkaysaa in ay dawo cadiima tahay sida ay jirkana ugu soconayso oo iyadoo dibadda loogaga shubay jirkiiba oo sida halkaa looga ogaanayo iyada oo dacarta inta aan ka aqaano siyaabahaa weeye. Wuxaan leeyahay haddii imminku takhtaraadu innooga shaqeeyaan waxay noqonaysaa wax weyn oo dawooyin badan ka helno, qiyastii aan u baahneena dabadeed dhakhtarradu ay inoo qoraan, qof kastana intuu jirkiisu qaadanaayey loo helo iyadoo cilmiyeynu horta inta aan ognahay bal wixii dambe aadna weydiiso adigaa ii sheegi doona waa ku kaa.

Fiqiburaale

Waa tahay Aw Daahir waad mahadsantahay. Taas horta haatan waxaan ku daraynaa inta aanan idin soo gudbinin. Marka uu roob da'o oo shil wayni uu dhaco oo dooxooyinka galgalada iyo bureenka iyo dixrida iyo dufaartu ay is qabsadaan oo taranka uu wada doogoobo galgalka iyo cawska baxay salkiisu waa tan kaneeco ka dhalato biyaha. Reerka uu u guurayo bahalka dacarta ah ee sibirkaas ah inta in yar la jebiyo yaa sidii kaniiniga loo cabbaa. Markaasaa sidii kaniininga nala siiyay takhtarradu ina siiyaan subaxii markaad toostooba in yaraa la jabsadaa, markii aad habeenkii seexanaysana in yaraa laga jabsada, duhurkiina in yaraa laga jabsadaa oo saddex goor haddii aad cunaysid bahasha oo aad saas u dhamaysanaysid oo sidii kaniinkii le'eg kaneecadu kuugu soo ordimayso taana waa leedahay. Bahashaas dacar tukaha la yiraahdo marka tan qalalan ee engegtay ee sideeda u dhacday ama la engejiyayba laba xaaladoodba waa lagu isticmaalaa waa mar ee aqalkaa loo shidaa bahal yar oo dhami soo geli. Midda xigta haweenku dacarta intay kariyan oo ranji ku daraan waa tan dermooyinka aad aragteen ranjiku waa kajinayaa oo taana saas ayaa caashaan loo isticmaalaa, marka bahashaan dacarta la yiraahdaa aad iyo aad ayay u xoog leedahay. Haddaba waxaan kaloo idin waydiin lahaa oo Aw Daahiroow mar baan kuugu celinayaaye aan idin waydiin lahaa dacraasu weli waa dhimantahayee bal aan ka baarandegno oo aad aan u dhuuxno aa aad u lafo gurno, bal wax yarna ee waa adiga leh wax baan ka ilaabay wax baan ku darayee bal inta aad ilaawdayna ku dar.

Aw Daahir

Mahadsanid. Waxaa aan ka ilaabay waxay tahay dacarta hooyoojinku intay yara tumaan yay khamiiriyaan markaasay cawda dermooyinka laga sameeyo ee jaadadka badan leh ee darfoolayda ee isku subka ah ee nooc walba leh waxaa lagu

sameeyay ranjiga laga sameeyay iyada sabbi laysku daray weeye markaasay waxay noqonayaan ranji ma guuraan ah oo weligii wax xadi karaa aan jirin; xeebaha bariga oo dhanna beri carab bay ka qabataa waa la dhoofiyaa iyada nafteeda dawladuna waa ka kontrool galaysaa waagii isticmaarku xoogay inaanay la dhoofin waa la ilaalin jiray xeebaha way isku wada dhowyihii beri carab wax la ilaaliyo waxaa u badnaa dacartaas inaanay la dhoofin oo dhulkayna lagu khamiiriyo dermooyinka naftoodu iyo moohi la sii sameeyay isaguna ma aragtay mayraxdii cawda ahayd la dhoofiyoo laakiin la ilaaliyo, dadka khamiirinayo ee dhulkayna ka baxdo caashaan iyadoo la leeyahay yay naga maranin intaasaan iloowsanaa waa tahay bal dacartaas halkaas ha inoo joogto.

- Fiqi Buraale Waxaa jira geed kale oo aan anigu yara taabtaabtay geedkaasi waa geedka dharkeenka la yiraahdo, dharkaynkaasu siyaabo fara badan baan anigu u xusuusnahay oo marba si uu noqdo, marna u dawo noqdo marna uu noqdo kuwa dhismaha, dhismaha uu ka qayb galobil motel marne waa marka looxyada laga sameystoquraanka lagu dhigto, marna caashaan fara badan buu leeyahay geedkaas, marna ubadkiida kore wuxuu leeyahay geed shinida ay kala soo baxdo geedka qaraarka ah geedka macaanka ah oo shinida la baxda haddaba geedkaas dawaai fara badan ayuu leeyahay, dawaaikaasaan wax idinka taataabanayaaye waxaa weeye laamijiisaa dhuudhuuban ee qodaxda leh waa la shidaa marka la shido sidaa loo halmiyo inta aan dheecaankii qalalin yaa laga qaadaa oo meel baa la dhigaa waa la tuujiyaa markaa, marka la tujiyo meshii boog ah waa lagu dhaqaa, indhaha waa lagu dhaqaa hadidi maayo inta isaga la qaado oo saas loo fadhiisiyo yaa isagana mar loo jabsadaa isaga joojin kari maysid laakiin marka aad cabbaysid waa in caano dhay ah oo geel ah oo dhakabadaa. Imminka qolada farmashiyeyaasha leh ee soomaalida ahbahalka yar ee la calashado waa dharkaynkaas alaabtiisi waana dawaai, hadda dr. Saciid isagaa raggaas ee arrintaas ka shaqeeya ku dhow iyo wixii ku arkayba inuu wax inooga ku daro, waxaan u gudbinayaa jalle Saciid.
- Dr. Saciid Jalle Buraaloow aad iyo aad baad u mahadsantahay. Dhirta badidooda kor aad ka wada xasuusantahay ee dhirta waxaa suuroowda dadku inuu u fahmay guud ahaan ku wada aqoonin ee ama isticmaalkooda ha noqoto ama ha noqoto wax tarkooda inaynaan sidaa u wada aqoonin ayaa suuroowda ama sida aad u taataabatay, waxaa weeye isticmaalku dadku ee sidaa loogu isticmaalo waxaa ku jira waxyaabo badan ee marka ugu horaysa waxaa laga sameeyaa alwaaxda caadiga ah oo ma aragtay sanaadiiqda laga sameeyo oo makiinadaha la geeyo, haddii hadeer dhulkaan dhoobayda ah iyo makiinadaha iyo waxaas muuska laga rari jiray intii makiinadaha la geeyo oo la jaro ayaa waxaa la geeyaa makiinadaha oo waa la jeexaa alwaax baa laga sameeyaa.

Marka dhinaca dawada loogu dhaqaaqana waxaa weeye ee waa sidaad u sheegtayoo isticmaalo badan buu leeyahayee anigu haddaan wax ka xasuusnahay oo aad aan u arkay waxaa weeye tallaalka ma aragtay haddii qof reer baadiye ay rabaan tallaal ahaan u sameeyaan meel yar bay gacnahomaal meel yar intay saan uga xoqdaan ay dhacaankii soo qaadayaanoo way saarayaan hadhoowdii intii yarta ah baa boog noqonaysa waxay noqonaysaa meelihii la tallaali jiray oo cudurkii ku dhici jiray camal bay noqonaysaa, qofku waa is tallaalay, tallaal ahaan buu u isticmaalay, daawooyinkiisu kale waa waxaan dhammaan dadku saas u dhexgelin wax tarkiisa loo daba gelin laakin anigu waxaan xasustaa tallaalkaas iyo isticmaalkiisu guri ahaan ama habka looga isricmaalo marka loo isticmaalayo oo anigu intaasaan ku darayaa.

Fiqiburaale Bal dr. Saciid intaas buu ku daray ee Aw Daahir intaas maxaad ku dari lahayd.

Aw Daahir Afqarshe Mahadsanid. Dharkaynku waxaan ku dari lahaa inta aad soo sheegtayn ma taabanaayo haddii wax siyaado ah la doono waxaa weeye anigu waxaan ogahay weli wuu soconayaaye, anigu waxaan ogahay oo aan arkay laba amuurood oo labaduna lagama maarmaan oo dharkaynku leeyahay, anigu hal baa iga bukootay dhashay caloosha uun baa buuxsantay waa miir beeshay, shimbir baynu xanuunkaas caynkaas ah u naqaannaa, marka shimbirtuna waa kala jaad midi waa shimbir calool oo xunqaacaa ka timaada geela, qaarna waa shimbir madax oo wuu waashaa, labadooda midba sanca gooni ah bay leedahay, tan waxna waa ka immaan wayday hashii oo dibirtay oo waalanaysa oo cidla wareegaysanaysana waynu aragnay, dibiridda tan maxaynu kaga ridnaa baynu niri markaas laan xididkiisii hoose ah oo aan wayneyn yaan soo saarnay waynu xorminay sidii aad sheegaysay, gawskaan u gelinay kolkaa dabadeed bay sidaa u ruugtay welli illeyn faluurihiibaynu haynaaye illaa caloosheedu tegay markaynu sii daynay, niridh wax ka yar ayaa calooshii hasii halkaa maraysay bay waxay ku tuurtay halkaa dambe yay sidii qasadaha kan ma aragtay dabka lagu baqtiiyo oo kale ayaa wixii caloosheeda ku jiray oo dhan bannaanka u baxeen, wuu joogsan waayay calooshii waa marantay, markaas bay daaqi qabsatay xidid wareer dambe hasii laguma argin, markaa xanuunka caynkaas ah geed saaq baynu niraahnnaa, shimbirna waynu niraahnnaa. Geedka dharkaynka ah waan ka arkay mid kaleete waa lagu macaamiloodaa saddex dhibcood wax aan ka badnayn yay nimanka reer miyigi ahi weel yar ku dhibciyaan markaasay daayaan iyada naftirkeedii yaa markaa iniinyo biyo noqota, ininyo xabag noqota waxaa wax leynaya waa xabagta ee qaarka wata biyihii yaraa baa badnayn dhibicdaa haddaad haruur gaar ah caanihiis ku shubto bal geedkaas laxaad inta uu ka qabo, hadda waa dhibic goysaa yar oo mar ah oo xandhadii iska reebtay haruur gaar ah caano dhay ah bay ku dhibciyaan waa cabbaan isla markiiba qofka calooshiisa wixii

ku jiray oo dhammi bannaankay tagaan, haddii xanjadatan uu ku laqo oo dhibcihiis isku dhan caanaha lagu daro waxaa laga yaaba inay qofka calooshiisa bukaysiiso oo qatar wayni noqoto, markaas sidaasi baan ku ognahay inuu yahay geedkaasi geed qatar ah oo geed caafimaad haddana yahay. Waxay kale oo inoo sheegeen waxaa kale la inoo sheegay geed la yiraahdo cudul gasiirku waxay leeyihii dad badan baa ku dheekaysanaya waa gurlowyahaan ka baxay dharkaynka waxay ku leeyihii markaa waxaa ilaaliya mas oo geedka kani geedkiisu waa geed balaaya ah marka adiga oo maska dila mooyaane haddaad is tiraahdid gooso waa ku kula joogaa markaasuu ku dila waxay leeyihii markaa waxaa loo baahanyahay kolkaad ku dhawaato isaga baa immanayee hora maska dil dabadeedna qur'aan ku aqri rag baaba sidaa yiri waan goosanay maynaan arag ee laakinse waa sheego caan ah oo horay loo sheegay oo cudul gasiirkaasuna waa dharkaynkaas dhul loowyahaanka ka baxa weeyaan ayay leeyihii, bal dharkaynkiintaa yar baan ka xasuusnahaye waa kugu soo wareejinayaa.

Fiqiburaale	Horta dhirtu way fara badan tahay Aw Daahirow, bahalkaas dharkaynka ah arrintiisu halqaas ayaynu wax kaga taataabanay ee dhirteenu way fara badan tahay, sidaynu goosnayna waxay ahayd midba mar bal wuxuu taro aynu ka taataabano. Cudurka ugu wayn ee Soomaalidu qaribaya waa sida diritoorku u sheegay laba qodob weeye waa mar ee rageynii hore ee awalyahaanka ahaa inooma dhaafin wax qoraal ah waadna qirsanthihiin ee wax lagu tijaaninaayana ma aynaan helin weli annaga in kasto calaashaan ma garanaysaa ee arrimahaasu ay saas yihii bal waxaan wax ku sii darayaa intaanan u sii guda gelin. Iloowyahaanka waxaa weeye hora sidaad u garanaysaan ma ogi bahalka iloowyahaanka ah ee Aw Daahir, iloowyahaanka hora dadka si uma wada yaqaanoo bahashaa la yiraahdo iloowyahaaka. Iloowyahaaka mar haddaad ma maqasho waa kelmad reer galbeed innaga waxaynu u naqaanaa khadaw markaas bahashaa keligeed ma istaagto ee geed uun bay ka baxdaa ee ma tan dharkaynka ka baxdo misne tan dhirta kale ka baxdaa. Sidii sheekada aan ku maqlay tan dhirta kale ka baxdaa geelu waa cunaa innaguna waan goosannaa waana biyo badantahayoo waan ku fara xalanaa ee waa tan calaashaan ma garanaysaa sida iska ah laakin tan dharkaynka ka baxdo weeye tan uu ilaaliyaa tan dharkaynka ka baxdaa mar haddaad aragto bahashaa dharkaynka ka baxda adigoo maskaa dila mooyaane looma dhawaadaa la yiri, xoolahuna ma cunaan yay dadku yiraahdaan, waxaa kale oo jiro mid bannaan ka baxda oo isku dheehda geedaha dacarta ah taasna waa tan la yiraahdaa ratigu markuu cuno waa marka uu qooq la waashaa, taa ka baxda dhirta dhexdeeda khadawga ah yaa dadku yiraahdaa sheekana sidaasaa ku maqlay laakin geedkii inuu geed qatar ah yahay waxaad ku aragtay geed isagu geed dushiisa mooyee dhulka aan ka baxaynin sidaasaa
-------------	---

cibaaradiis ku garan kartaa, bal imminkana waxaan ku wareejinaya Dhegaweyne.

- Dhegaweyne Horta dharkaynka cilmigiisu waa fara badan yahay cilmi reer baadiyonimo badan oo anigu u aqaano waa jira, horta dawooyinkii intii lagu daweynayey nin yaqaano mooye horta dawooyinkii nin kale wax kuma dawayn karo kama bixi karo. Horta marka u horeysa dab moye inuu inkiisu kuugu engego oo isagoo dogob ah aad u timaado iyo inaad dab u shido mooye uma dhowaan kartid oo shaqo kuma yeelan kartid, waa inuu sidiisa kuugu engego oo marka aad dabkaa ku shidowixii aad ka doonaysay waad ka heleysaa loox ka qorotayaa ee laamihisa cudunka ahaa soo gooysayaa iyo biyihii Fiqiburaale sheegay inta dabka lagu dhalaaliyo oo biyo cad oo xadhiiman oo kuwa la fiiltareeyay u eg yahay caanihiisana noqonayaan marka dabkaa shagagac lagu siiyo laamihisa cudunka ah biyo la filtareeyay bay noqdaan biyihisa, indhaha si fiican baa tif loogu siiya waa dawo nooc ah, tan kale xabagiisa waxay leedahay shuqulo badan bay leedahay, qodaxdeedii oo ay biyo ka soo bixi waudo intaasi loo baneyyo meeshii qodaxdu ka muday oo la xisho yaa laga daba geynayaa qofkii bay bannaynaysaa qodaxdii inta bay goonso cadkii cunto bay indha taagaysaa waana ka soo boodaysaa waa ninka huluhu cudurka hulaha la yiraahdo dadka ku dhaco marna laysku baneyyo ragga yaqaan intay xashaan xashaan bay in yarо nadiif ah ku gutayaan afkii waa xula ee labada af yeesha waxaasay dadku isku xulan afafkaasay ka geliyaan wax allaale iyo wixii bahalkaasaa ka dilayaa labada madax ka baneyyo yuu dheecaan badan ka soo daynayaan, hulahana waa lagu dhayaa cudurada hulaha lagu dhayo dharkaynku qodaxana saasaa lagu dhayaa waxaanna dawo ah oo shardi ah dabka haddaad dab ku sameynin marka uu qoyaanyahay waa ku dilayaa u diigsan kari maysid, qodaxdiisa iyo caanihiisa haddii meel yar ka taabto dubkaa kaa dhacaya, dabkaasaa iskaga shidaysaa marka dabkaasi kaa bislaayo loox ka qoro laxaan ka sameeyso, indhaha isaga shub si kastaba dabkaasaa horta la yiraahdo ee dabka ka baxay ma aragteenoo xanuunka ka baxa marka laga goyn kari maayo waad qasaysaa oo waad ku shubaysaa dhirkii buu goognayaa mar labaad u celimaysid marka dhaymo qaboow iyo dhaymo kulayl baa la yiraahdaa marka dhaymo kulaylka la yiraahdo isaga weeye oo dhirtaasuu ku jiraa, dhaymo qaboowgana markaa isagu dhirkii gooyo yaad haymad qaboow ku dheeheeyasaayoo jirirc meeshii wixii caarid ahaa iyo wixii caaqub ahaa iyo hilibka isagaa ka jaraya marka dharkaynku sidaasuu u badanyahay cilmigiisuu leeyahay, cilmigiisu sidaasu u badan yahay.
Baashaan masqaarta ahna dadku waxay yiraahdaan iloowyaan waxna waa xadiddaan qadaw somaalidu isku af maahine waxna masqar bay yiraahdaan.
Waddanka saddexdayna baa imminka ka fadhino, qadhwagaas waa loo yaqanaa maskarna waa loo yaqaanaa, kuwa reer

galbeedkaas dhulkaas ahi waxay yiraahdaan hidagale yay u yaqaaniin. Waxay isku dayaan wax dadkaan ma aragtay qarji dhegay iyo laga soo baxo ayay fidiyaan qarji dhegay iyo waxaas iyo burmaan dadkaasay u gooyaanoo wax bay ku sammeeyaanoo qur'aan ayay ku aqriyaanoo dadkaasay u xiraan oo iyadu geed ma lehee dhirtay ka soo baxdaa sida ka soo baxa innaga soo baxa ma aragtay yay laan ka soo baxdaysaa sidii ka soo baxii innaga soo baxay, dabadeedna caleen ka baxday noqonaysaa oo laantaasay hidagale u yaqaaniin gebiddod innagana illowyahaan baynu u naqaannaa waabaa igu heesnay waxaynu niri yacni cilmigu ka sinaynin budey iyo illowyahaankuba wuxuu dhirtu guudka ugu baxay xididaan u dhaafnay yacni xidido uma dhaafinee geedka uun buu ka baxaa cilmi baynu ka wadanaayo laba nin baa is duraysaa o ninkaas nin buu durayaa illayn soomaalidu waxay baas bay aheedee buday iyo illowyahaankuba waxay dhirta guudka uga baxeen xididaan u dhaafneeyn waanu ku heesi jirnay annagu marka iyadana magacyadaa badan afartaa magac baan u naqanaa oo reer galbeedka shishe waxay u yaqaanaan hidagale nimanna illowyahaan, masqar iyo qadaw saddexduba way u naqanoo xugtaan dhexe saddexdaas bay u taqaan laakin marka Hargeysa la gaaro iyo wixii la dhaafo ee la dhaafo ee shishe loo dhaafo waxaa loo yaqaanaa hidagale nimaan ku arkay galbeedka ah geedkaas isna intaas ku dhaafay.

Aw Daahir Afqarshe Bal Fiqiburaalow waynu ka baxnay intii aynu haynayee bal geed dambe inoo biloow.

Fiqiburaale Waa tahay. Horta dhirta soomaalidu wax la gaari karo may ahaa wayna fara bahantahay gaaladu marka caashaan dhirtu ay sheegayso noocyoo badan bay u kala sheegaan, marka innagu maanta waxaa aynu wadaynaa dhirta ay gaaladu u taqaan "bianco missinaro" dhirta dawaayga xaggeeda ayaynu maanta wadaynaa. Haddaba bal waxaynu galaynaa maanta cadaada bahasha cadaada la yiraahdo. Xabagteeda waa tan laga samaysto burka wayn ee dhar jaalada la yiraahdo in kastoo uu dillaaco kala dillaaco isaga iyo kan galoolkuba ay dilaacaan haddaan xaydh la marin ee qiima badan buu leeyhay burkiisa wayn haddaba bal cadaada xabagta cadaada waxa ay tarto iyo sida aynu u isticmaalno aynu is waydiino bal ee waxaa inoogu dambeeyay miyigu Cabdi Dhegaweyne bal aynu warsano annaguna in aan wax ku sii darno waa laga yaabaayee.

Cabdi Dhegaweyne Xabagta cadaada geedka cadaada la yiraahdo waxaa uu taro horta mar dhirtuu ka mid yahayoo waa tan xoolaha aynu ku danaynaa, geed bogseed iyo geed qodxeed baa la kala yiraahdaa; geed qodxeedka qodaxda dheer leh geed qodxeed baa la yiraahdaa, geed bogssadeedkuna waa kaa ariga iyo calaliyo oo geed bogssadeed buu ka mid yahay markaa ooda

absaarta iyo buuxsanka iyo coodmaha cusub yaa laga gooyaa cadaada, mar xabagta haddaad moodid nafciga ay leedahay waxaan u malaynayaa in nin cilmi iga horeeyaa ma jiro maalintii waad cunaysaa, markaan geel jiraha ahayn waan cuni jirnay, geela habeenkii haddaad doonaysiid wiilka yar inuu caanaha habeenkii kuu naco markaad maalintii ka dherjisid habeenkii dab baad u shidaysaa, fiidkii dab baad kulaalsiinaysaa inta aan geliiba la maalin baa la afuufayaayoo intuu caanihiiba laba mar kaban buu iska dhigayaa ninkaa habeenkaa caanihiisa adaa leh wilalka yarka ah, markaa kuwa naga waawayn saa noo galaan. Waxuu leeyahay dawo, markaynu ka dheregno waa calalinaynaayoo waa qooseeynaayoo xabgtii waa qosaynaa calooshii inta beerka ah yaanku dhoobaynay intaa beerka ah taarkay u soo gudbinaysaa. Gadaal dambe haddaad kulaato mar haddaad maalintii caloosha ku soo dhoobatay ku dibirin mayso habeenkii caanaha iyo iyada waan xaabinaynaa, horta taasu waa taasoo hore ayaynu annaga weligayna ku isticmaali jirnaayo, koraya geel jiraha iyo nimanka geel jiraha ayaa ugu cilmi badan cadaada. Tan kale waa dawo oo waxay leedahay dhabarku waa u dawo waxayna kale oo daawo u tahayqabsiinada oo qabsiin isku dheganaanaya ma jiro, qabsiin walba neeftii ka buuxinaysa waa afuufaysaa marka ay ku dibiriso waa toddobaadkii markay tahay neeftii baad ku waalanaysaa neef baa kaa immaanaysa xidid walba goonigii bay u afuufaysaa iyo qabsiin walba horta sidaa weeye oo caloosha saas bay daawo ugu tahay. Caanaha geelana intaan tunnaan ku darsan jirnay oo intaan tunnaan caanaha geela ku dari jirnay, haddaad caanaha geela ku darsato oo iyada caanaha geela isku cabtana ee innagu naago maynaan haysane si aad u seexataa ama bahalkaasi mar qura uu u libaado oo taagnidaasi ugu ba'daa, waa waa tii aan rabnay, jirkaakuna way jilcinaysaa oo jirkaagu waa bedelaysaa waxay u bedelaysaa sidii qof subag aad moodayso inuu had iyo goor subag dufan marin jiray liishay ka dhigaysaa, calooshu way jilcinaysaa jirkii way jilicinaysaa. Sida kale ee aan idiin sheegay wax bay kuugu aan idiin sheegay, dhabarku haddii ku xanuunayo waa u dawo horta wax tarkaa waa leedahay, markaan geel jiraha ahayn caanuhu naga yaryihina habeenkaa nin walba hashuu maalayay waa deeqaysaa wax tarkaana waa leeyahayoo iyadu buu ku dibirayaa dibareduna waxay ka kacdaa ragga yaqaaniin dabka waa bukayaa. Wiilasha yar yar iyo waxaasuu waa wada barteenoo fiiddii markay arkaan dabkii oo la shiday waa garanayaan in suntoodii la shidaayo waa ka durkayaan oo meel gooni ah ayay tegayaan markaa kii qab qab leh ee doonayo inay caanaha u naceen waryaa hebel kaalaya, kaalaya dabka kuleeluu leeyahay kaalaya kululeeya dabka aadna waad iska garanaysaayoo waax ka fiigaysaa ee dabkii waad ka cararaysaa, horta cadaadu saasay intaa u dawo tahay; mid kalena waaba tahayoo nafaqo weeye oo haddaa gajooto waa nafaqada llaahay dhulka kuugu beerayoo waad iska guranaysaa oo kaa gaboobi maysoo oo kaa qurmi mayo

oo meel kasta aad dhigato waa kuu raasimaal. Tan kale daaq, burki iyo hangool saddexduba usha intaba waad ka goosanaysaa, baakooradaan imminkadaan na laga iibinayo iyo taa aan gacanta ku hayo waa xidid cadaado bay u badanyihiin oo xididkeeday u badanyihiin oo la soo laabay oo laga qoday dhulka, marka nafciga cadaada marka inta aan garanayo intaa baa u badan markaa ragga kalena wuxuun bay ka hayaane colka kale waxaa ay hayaan waa inay dhaqaajiyaa.

Fiqiburaale	Horta geedka kan cadaada la yiraaho sida aad u sheegtay waa geed sogsogeed weeye ee inta anigu bal wax ku derin ee Aw Daahir intuu cadaada xabagteeda innaga kordhin karo aynu waydiino xababtoo ah sida miyiga loogu isticmaalo xabagta iyo sida magaalada loogu isticmaalo way kala duuwan yihiin, marka sida awgeed Aw Daahir aynu waydiino.
Aw Daahir Afqarshe	Mahadsanid Fiqiburaale. Waa la sheegay cadaada faaidooyinka ay leedahay intii la taabtay dib ugu noqon maayo mid uun baan kordhinayaa ee aan anigu arkay waxaan arkay oo la ii sheegay dabadeedna ku isticmaalay xabagta cadaada intaan in rodol qiyaastiisa soo qaaday oo tumay kolkay qalashay oo ay budo noqotay yaan rodolkii waxaan ku daray rubuc sonkor ah kolkaasaan isku walaaqay iyada oo aan waxba lagu darin ayn labaduba isla yihiin budadoooodii dabadedna caano riyaad oo dhay ah ayaan ku kariyay markii dhuxul la saaray yay soo dhaqaaqeem markaasaa caanihii bureen labadoodiina waxay isla noqdeen xalwad, mid walba waa sii xabagta cadaada ilkaha qabsan jirin ee layska raadsan jiray tii oo markaa dabadeed macaankiina dee xalwada sonkor ku kordhisay yaa markaa iska noqotay xalwada; kolkaa marba in baad goosanaysaa intaad kari karto, mar haddii la kariyana qurun dambana ma leh, sidaa xalwaday muddo iska oolaanaysaa oo marba sidaad doontaad u cunaysaa kolkii aan in goostay een cunay sidii xalwadeed ee caana geelna cabbay wax dacar wax ka sugi og il ma aanan saarin, markaasay dacarta la yiraahdo qaradha xubno go'goaan oo tusbaxyada cunaadiga ah eg yaa wixii calooshayda ka yimid ka mid ahaa, muddo hore ayay ahayd ka dambe waa ka doqonoobay ee ma aanaan samaynin xabagliina meel ay qabatay mooyaanee waaba waayay ee aad baan u raadiyay mar hadday dee degdeega dacarta intaa in le'eg kaaga keenayso ee taa tusbaxyada ah ee aan sheegaayo ay tahay tan dacarta u dambayda ee marka ay shubanto jirka wax ka yimaada kuwa ugu dambeeyaa ah kuwa dhabarka xanujinaayaa la wada ogyahay soomaalidu ay u haysato waa qarasta waxa dhabarka xanujinaya, mar hadayba gaarayso daawadeedii iyadoo sun ama waxaa looga baqanayn oo intii dharse la cuni lahaa aan takhtarrada la waydiinayn ee awlba ay tahay wax la cuni jiroo labaduba laba nafaqo yihiin. Xabaglii iyo sonkortii iyo caanihiiba aanay dawo u baahnayn ma aragtay, kolkaa dhakhtar la waydiyaa aad iska qaadan karto uun ay tahay, aniguba waan jiradoo dabadeedna aan ka arkay taa weeye, ninkii ku

isticmaalaa haddee wax uu ka qabanayo ma aha waxay ka keenayso wax laga sheekayn karo ma aha, miraha uun baan anigu kordhiyay, bal waan idiin soo celinayaayee waxaad kordhinaysaan idinka lee waaye.

Fiqiburaale	Waa tahay horta waxaa la yiraahdaa dharoor wayn rag baanan helin, bahashaan cadaada la yiraaho horta welegeed timo ma u baxsateen iyaga timo intaad calaliseen oo calaliska aad calalinayseen xudulkii ka soo baxay candhuuftaada kuugu noqday timahiinoo qoyan oo aad markii hore aad qoyseen weli ma riseen iyada markaas maxay ka dhigaysaa markaas saas ay tahay sidaa dadka timaha waaweyn .. naag bey ka siinaysaa, marka dambe xareed baad tegaysaa markaasaad ku mayraysaa timihii oo aad u cad baad soo baxaysaa, anigu waan ku sameeyay timahayga ninna waydiin maayo, xabagta cadaada waxay daawo u tahay inta xabad ah iyo inta xubin ah oo dhan yay daawai u tahay xubin oo dhan isku taala xabagta cadaada. Haddaad sideeda u calaanjiso iyo mir ahaan u cunto iyo haddaad tunto ama aad subag ku samaysato ama aad caano ku karsato mid waliba waxay kuu noqonaysaa wax calaashaan subag maaqiri oo kale nooc kale ah yay kuu noqonaysaa, inta xubin oo dhanna way sifaynaysaa waana furfuraysaa markaas sida bahashaa la yiraadho falanfaxda geela lagu dhalo soow ma arkin yaa markaas inta iyadana haddii la doono hadday hashii ay xumaato oo ay ka gasho ama calaashaan kud kude intuu cuno ay bararto ay candadu bararto inta iyada loo tumo oo saas loo dhalaaliyo yaa la marinayaan cindhada loo marshaa oo sida falanfalkada ama bahalka la yiraadho dhirindhirka waa tan la mariyo xoolaha sidaas oo kale ayaa loo mariyaa markaasay soo koobaysaa naag soo siinaysaa bararkii oo nuugaysaa taana way leedahayoo xoolaha xaggoodana taasay u leedahay waa kow taas intaas aynu kaga gudubno; waxaynu gelaynaa laba geed midna la yiraadho dhunkaal midna la yiraadho bacroor oo xabagtaas laga soo gooyo la isticmaalo oo weliba rag cudurada haweenka ay helaan la siiyo inta weel laga buuxsho xabagta lagu rido oo hadba laga cabbo galaas midna aybacroortii tahayoo xoolaha ay cunaan dhunkaashaas marka caashaan xabagteeda la cabayo midna xoolaha hadday cunaan waa dhimanayaan qudrada llaahay, xabagteedina waa kaa aynu ka dhigaynaa xabag hadida aynu ka dhigaynaa xabag hadidii ha ahaato dhunkaashuna way la wadaagtaa hadigii waa gooni bal garo oo laakin dhunkaasuna way la wadaagtaa, bal xabag hadida ruuxeeda qaarna waa lagu dhimanayaan qaarna waa lagu dawoonayaan, bal saas awgeed waxaa dhirtaas u dhowdhowaa aan u malaynayaan wax badanna la isticmaalay Cabdi dhegawaynoo maxaa bal alaabtaas inoo taataabo hadhoow ninnna wuxuu ka garanayo ha doorto in laysku bedelaa.
Cabdi Dhegawayne	Dhirtaa iyo dhir la mid ah waxaa lagu daweyaa qufaca ama dad ha hayo ama xoolo ha hayo, waxaa jiraa cudur jibaay la

yiraahdo oo riyaha ku dhaca jilaalkii oo ay qufacayaan oo laynaayo oo jilaalkii u hug leenaya xabag hadida iyo xabagtaas bacroorta aad sheegaysoo ayaa u daawo ah, waa la soo arroorinayaa ceelkii baad immanaysaa kiish baad ku sidaa, oo maalin hore baad caruurta la balantay oo horay ayaa laga soo guray dhankii ay cabbayeen yaad salka ku guraysaa oo ku guraysaa wixii marka biyihii waa loogu shubayaa biyihii bay cabbayaan lagu arki maayo, waxaa jira in mandheerta ku dhegtaayoo jilaalkii markay tahay mandheerta ka soo go'i waydaa dad ha noqdo ryo ha noqoto cayn kastaba mandheerta waxay ka soo dhici waydo xabag hadidaasaa lagu shubayaa oo soo saaraysa geedka oo lagu shubo oo ka soo tuurana waxaynu naqaan ee waxaa weeye qufacii iyo mandheertii iyo nafaqo ay jirku u kordhinayso oo ay fetamiin gelinayso intaasay iskugu daraysaa, dadkuna waa la mid, naagaha la qabo haddii uu ku xumaado dhiigga ama dhalmada ama waxaas ku xumaadaan waa caynkaa xooluhu hadday dhalmadu ku xumaato waa caynkaa, iyadaa lagu shubaaya waa u daawo iyadaa lagu shubaaya wax allaale iyo cuduro badan yuu ka daawo yahay xabagtaasuu ka daawo yahay, xagna waaba ka un oo ninkii markaynu sii dayno oo la inoo ciishoodo ayaa nala oran jiray anigu xoolaha nin maan ahaado ee allow yaa dhunkaal u qoosha mar wax alaale iyo dhunkaal loo qoosho waa koow ee iyaduna xagga waa ka timid bacroorta iyo waxaa hora dhunkaasha iyo geedkaas xabag hadida ah anigu cilmigoodu intaasaan ka arkoo waa daawo fogyahay, xabag hadida intaas galoolkii bay garab ordaysaa ee ka sii daawo badan tahay ee naftayna yay ka mid tahay, jiilaalkaas ku kari maayo, anigu jilaal dhan baan cabi jirayoo waan garanayaa ku karimaayo, haddaad maalintii biyaha xabag hadida cabtid. Waa subag waxaanna ku garanayaa markaad dhirta ka soo gooysid, dhirtaan ka soo goosan jirnay ee uu liinta leeyahay biyaha liintiisa labeen subag ah baad dab u samaysoo in dhowr le'eg ah baad ku shubaysaa oo la miri jiray inay gibil madow oo subag ah biyaha kor mari jireen. Anigu intii hore waa maxay subagaan markaad kabato ee cabto laba shay yaa calooshaada ugu hoos mara caloosha dadka markaad gaajaysantahayee aad caano geel kabato cuntuubto calooshaada meesha ay tagto wax ka hoos mari karaa ma jiraan barta ugu hoosaysa yay tagaan ma joogsadaan oo waan arkay say u kacsanyihiin yay gabta ugu hoosaysa ee xudunta hoosteeda ah ku dhibcayaan oo qaboojinayaan; xabag hadidaas marka aad cabto say u kacasantahay bartaas tegaysaayoo oo aad meel kulayl inay qaboojisay aad garanaysaa biyahaas, garanaysaa oo aad la socotaa, iyaduna intaasaan intii anigu ka garanayay ka gaaray bal hadda idinka lee waaye.

Fiqiburaale

Waa tahay. Geedka kan la yiraahdo bacroorta ama dhunkaasha marka la yiraahdo waa magac guud hase ahaatee waxaad ogaataan geed kasta oo xabagi ka baxda ama xabag

kasta oo soo baxdaa marna way adkaataa marna waa mayd oo bahashatan la yiraahdo bil matal quraca iyo galoolka iyo waa iyada caashaan maareeyadu timaadaa oo midna aan la cunni midna layska daayaa, bal haddaba ee sidaas xabag hadidii marna waa mayd marna waa mid fadhido oo la tumaayo ama biyo lagu waxaynaayo, bal haddaba Aw Daahirow inta aad ka xasuusantahay bahashaa la yiraahdo xabag hadida in kastoo aan dhir kale u geli doonobal dhirtaas ay ka mid tahay ama ay ka mid noqon doonto geedka la yiraahdo ama gogobaha oo dadku qaarkiisu ay yiraahdaan geedka la yiraahdo xarmal, xarmalkaas ay yiraahdaan haweebka ayaa nooc gooni ah cunaa raguna, raguna nooc gooni ah aynu u cunaa bal ee intii aad xabag ka xasuusantahay wax innooga dar geedkaa isaga ah na inoo raaci ee gogobaha la yiraahdo waxtarkiisa iyo waxii lagu daweyyo.

- Aw Daahir Afqarshe Geedka xabag hadida la yiraahdo waxay soomaalidu dhulka uu ku yaalo degta kolkay imminka isticmaashay xabagiisiiba ee qof walba intii uu helay buu kinsi dhigtay, haddaba tan waa dabar go', xabagtaasu lamaba helaba, waagii hore magaaladan baa la keeni jiray hadase waxay noqotay kinsi kolkii lagu ogaaday xoolaha iyo dadkaba wixii xanuunsaday siday u daawaynayso yaa la jeclaaday qof walba intii uu helay goostay yuu gurigisa dhigtay waxaa la ogaaday ninkii wax xoogaa yar ah helay intuu mara nadiif ah ku xiray ayuu weel gunta u dhigay markuu galaas ka cabbaba dabadeed galaas kaluu ku shubayaa, mudduu dabadeed sidaas ku cabbayaa kolkaasaa wixii xabag ahaa dawaysay oo wixii dacar ahaa cuntay oo waa dambuu is dacaar falay oo nin waliba markaasuu intuu fududayday oo noon kale isku rogay yaa nin waliba ninkuu ku waaniyay maad xabag haddii cuntid. Sidaasuu hadba dhan halkaan ku daba go'ay loo la'yahay anigu ragga raadiyay yaan ka mid ahay, qofkii ku arkaaba wuxuu ku leeyhaya xanuunka kah iyo juucjuuca kan iyo rumitiiska kan iyo waxaanan aad arkayso iyo bahashan sanboorka iyo wax walba iyadaa ka dawo ah ee maxaad u cabi wayday canaan baa lagu soo jeedinayaa iyagu waxay qabaan inay cudur walba daawo ka yahay, laakiin waxaan kolkaa dhakhtarkuu qiyaasi cub uun waa alla kuugu qabayee iyaduna waa cilmi ku dhisin ma ayaan aha iyaguse waa ka faaideen. Marka xoolahana waa lagu daweyyaa, guri miyigu uu ka maqanyahay xabag hadidaas ma jirto wixii dhacaba gurigaa lagu ordaa oo la yiraahdaa xabag hadida raadiya, xoolihii iyo dadkii labadaba calaashaan waxaa ugu sii cajab badani waxaa weeye wixii u muda dad iyo xoolaba oo habeenkii mar haddii loo khoosho xanuunkii la oran jiray guurguursade waa tegay. Xoolahuna neefkii dhalay haddii juucjuuc laga dareemo oo iyada la kabasiyo waa kii dhaqaqaqay, sidaasaa lagu ogaaday waxaan inuu kinsi yahay oo dabadeed la waayay xabagiisii la kala goosan kari waayay, ciddii haddaba meeshii taala uun baana u nasiib roontahay, kaa anigu sidaas baan ku ogahay mid kalena aad baa looga baqayoo qof ma hiiran ah wuxuu kuu soo gooyo ma ahee isaga

laftiisii bay sidaa geed uga wada baxayaanoo isku maranyihiinoo isla xabag leh markaasaa midna nusa saaca yahay midna uu dabadeed kaas uu yahay cajaalibka ah markaa dabadeed labada waa la kala ilaaliyaa taasina waxay doonaysaa saxadiid gooni ah. Geedkan la yiraahdo dhunkaasha isaguna waa la nooc labada jaad buu u kala baxaa mid waa dhunkaal iska asli ah baa la yiraahdaa kan bacroorta ah xabagiisuna waa sun mirihiisuna waa isku dawayna oo waa taqaan soomaalidu, xooluhu waa kan si walba ay u cunaan wax ku noqon maayan, magaalada Laas Canood waxaan xasuusanahaydad badan oo la dawaynaay Ilaahay naxariis ha siiyee inuu u soo guri jiray Cabsiye Xaaji Cabdi Qaal mirahaas bacroorta kolka naqu dee dabadeedna uu geedkii dhamaysto wuu siin jirayoo wax buu ku dawayn jirayoo waan arkay dad uu ku dawaynayo, xabagiisa waa tan laga cararayaa isagu cilmi buu lahaa markaas dabadeed labadaas geed sidaas baan ku kala arkey ee geedkaas hadeed lamaba helaba laakin waxay soomaalidu aqoonsantahay inuu daawo caalami ah yahay wxaase loo baahanyahay in wixii dhakhtaro lala yimaadaayoo lala ogaadaa inta dhakhtarku kuu ogolyahay inta goor ee aad cunayso inta dhawrse aad qasayso haddii aad xumayso cilmina wuu u baahanyahay, iska wad wad markii ay dabadeed uu takhtaro jirin bay ahayd hadeerto anigu ma aragtay tixa la aamino ha layska wado sidii waagii hore ma lihii, inkastoo hadeer duray ii hayo, anigu dabadeed hadigii iyo bacroortii iyo dhunkaashii saaxibkeeda ahaa ee sadddexduba meel ka wada baxayeen intaasaan ku dhaafayaa bal adiga lee waayee.

Fiqiburaale

Waa tahay, waad mahadsantahay. Horta iyadoo dhirtu sidaas tahay ayaan dhamayn karayn ninba in buu xasuusanyahayee bal haatana waxaa uu inoogu xasuusanyahay ama uu inoogu sheegi karo waxaynu u diibayanaa jaalle Dr. Saciid.

Dr. Saciid

Jaalle Buraale waad mahadsan tahay, hadiga iyo bahalka la yiraahdo bacroorta waa laba geed oo xoogaa is shabaha, laakiin isku caleemo akeyn, markaynu eegno midna waxaa weeye caleemo yar yar buu leeyahayoo waa tan bacroorta la yiraahdo suntu ka timaado midna waxaa weeye caleemo balballaaran buu leeyahay oo caleemhiisu waa balballaaran yihiin labada geedna wa ay u kala baxaan geedna kor nuu u baxayaa xogaa waa dheeraadaa kor buu u baxaa dhirir wayn saas ah ma leh ee midna waxaa weeye waa balballaartaayoo kor saa uma baxo ballaaran ahaan buu u baxaa ee bacroortu marka waxaa weeye midan ahaan way isku mid yihiin ama way isku eg yihiin ee marka aad aragtid caleenta mooyaane dhinaca kale aad ka aragtid waa laba geed oo isku eg laakin waxay ku kala duwanyihiin bixidda ayay xoogaa ku kala duwan yihiin ee bacroortu waxa weeye sida loo sheegay waxaa weeye, waxay leedahay xabag iyo miro iyo caleen sadddexduba way ka baxayaan miraheedu waa sida loo sheegay marka ay yihiin oo waa la isticmaalaa iyaguna macaan bay isu bedelaan ee

xooluhu way cunaaniin oo caleentoodu waa cunaan laakin xabagtoodu waa sun oo looma dhawaado waxaa weeye dariiqo ayuun bay xabagtoodii cuna ahaan qofka u dilaysaa ee kaas intaas baan kaga haray ee hadiga waxaa weeye ee xabagtiisa caleentiisana way cunaan xoolaha waliba geela aad iyo aad buu geela cuna aad buu caloosha ugu baxaa ee dadkuna xabagtiisa ayuu isticmaala xabagta aad baa loo isticmaalaa haddana geela waxaa weeye waa ku calool baxaa oo geeli cuna aad buu caloosha ugu baxaa ee dadkuna xabagtiisa ayuu isticmaala xabagta aad baa loo isticmaala, xabagtaasuna sida la sheegay waxaa weeye jirooyn badan oo dad iyo duunyo labadaba lagaga daaweyyo ayay leedahay, xoolahuna waa lagu daaweyyaa dadkuna waa lagu daaweyyaa, waxaa weeye dadka marka cudurka galaha la leeyahay iyo la leeyahay dhabar xanuunka iyo jirooyinkaa la mid ah ayaa lagu isticmaalaa oo aad iyo aad baynu ma aragtay dhinaca soomaalidu u isticmaashaa in kastoo ay miisaan iyo qiyaas wax jirin oo iskaga cun qofka iskaga cunaya oo waxtarkeedu inay ku badan tahay siyaabo tusaaya inay ku yarta tahay aan la garanay ee iskaga isticmaal ay tahay ee waxaa weeye dhinacaas aad iyo aad bay ma aragtay looga isticmaalaa cudurka galaha la yiraahdo ee dhinacan xoolaha aad baa iyadana looga isticmaalaa o waxaa weeye waxaa loogu kariyaa ama maraq ama biyo mid kastaba ha noqotee ayaa la kariyaa neefka marka la siinayo intii lagu kariyo ayaa waxaa la siiyaa maraq ama subag ee subaga idaha waliba xasuusan maraq ayaa la daraa oo lagu cabsiinayaa neefkaas marka waxaa weeye cudur kastoo hayay oo waxaad arkaysaa isagoo toddobo ee geela gala ee ku dhaca xoolaha ee jiradaas oo dhan lagaga laynayo haddaba waxaa dhici karta in aanan aqoon u Lahayn cudurada caloosha gala ee jeermiska iyo bahallaha la yiraahdo ee xasharaadka caloosha gala inay ka laynayaan xooluhu oo aynaan dadku aqoon u Lahayn ee bahallaha caloosha ku jira ay ka leeynayaan, sidaa goryaanka aynu annaga leenahay goryaanka xoolaha inuu laynayo ayaa iyadana suurtowbi karta. Marka bahalkaasi aad iyo aad buu wuxuu u yahay tumaal lagu isticmaala ee qaymana leeyayahayoo isticmaalkiisa ee haddii badidiisu sidaa uma badna baxtiinkiisa waxaa uu ka baxaa dhulka dherinka ah aynu u badanyahay dhulka oo dhan kama baxo ee dhulka dherinta ayuu u badan yahay marka haddii la dhaqaaleeyo oo laga ilaaliyo dhibaatada iyo gooynta ee dhibaatada laga ilaaliyo laasiman xabagtaasu xoog bay yeelan leheedo addunyada matal ahaan ayuun bay xoog bay geeyn laheed, waagii hore waa laga maseeri jiray waa la dhoofin dhulka bariga iyo aad looga dhoofin jiray. Laakin hadda muddadaan dambe waxaad maadaysaa in ma abaar baa wax yeelay miyaa ma dhirta guridiisa iska dhaafeen miyaa aad bay wax xogaa u yarta tahay sabtuna ma aqaan sabtuna baaritaan bay u baahan tahay laakin bahalkaasu dawo xoog leh buu u leeyahay dad iyo duunyo labada dhinac anigu intaasaan ku dari lahaa waa

mahadsantahay.

Fiqiburaale Waa tahay. Haddii iyo bacroortii iyo dhunkaashii aynu intaas ku dhaafno inkaastoo aynaan dhammayn. Waa koow waxaa kale oo jira iyadoo dhirta soomaaliyeed ay aad u fara badan tahay aynaan sidaan hore u sheegnay aynaan koobi karayn, geedka la yiraahdo xabagta la yiraahdo xabagta la yiraahdo malmal malmalkaaso dhir badan ka baxo laakin geed uu u qaas yahay marka la eego bil metel malmalka marka la yiraahdo ee dhirta miyuu ka yimaadaa miyiga miyuu ka yimaadaa, midhaafir miyuu ka yimaadaa dhir baan oo caynkaas oo kale ah ayaa laga soo guraa, marka malmalka arrimo badan oo loo isticmaalana waynu aragnay waxaa ka mid ah inta aan anigu ka xasuuusnahay marka bahalhoose ah meel ka urto oo ay masasku bil metel u badanyihiiin waxaa la yiraahdaa reerka ha loo shido malmal, malmalkaasu haddii uu bahalahaas uriyaan waa ka cararayaan gurigaas wax ku jiri mayaan waa la hubsaday. Taa waxaa kaloo jira haweenka marka ay ummulaan oo iyaguna waa lagu daweeyaa marka lagu sanceeynayo waa koow marka ee gabdhaha la gudo waa lagu soo koobo waa meel waxaa kaloo la yiraahdaa ilmuhi marka uu dhasho sidaynaan ili iyo waxba u gaarin inta xoogaa yaroo biyoo ah loogu qaso yaa la fadhiisiyyaa oo afka loo marshaan marne maraa lagu xiraa markaasaaba looga dhigaayoo sidii qardhaas ahaaneed oo maro yar baa looga xiraa isaga iyo xulbad iyo waxbaa laysku daraa oo haweenku isku guuntaan markaasaa looga xiraa mar qofka hoose yay kaga xiraan maro yar iyo waxaad iyo waxaa shuqul haweenku waa fara badanyihiiin waxaa kale oo jirta cadarka barafunka ma ahee cadarka kale ee adag inta saas loo geliy birta yar la mariyo gacnaha dushooda ama suulaha iyo waxaas layska mariyo cedar cuudka la yiraahdo waxaa lagu bilaabaa malka oo lagu sameeyaa markaa bahalka malmalka la yiraahdaa dawaai fara badan oo dhinta ka badan ayuu leeyahay isaguna sidaan xasuuusnahay wuxuu badiba ka yimaadaa geedka aynu horay sheegnay midha furka koow dhidinkalaba xagxaga qaarkiisa, qaarna waa ka soo go'aa qaarna waa layska daayaaba malmal ma noqdo oo wuu cadyahay oo kaa cad lama qaato kan madowga sidaa midda ku jirta goomhiisa u madoow ayaa la qaataa qarmuunta laftirkeeda qaar baa isu roga hadiidi maayo sida mamalka isu roga yimaado waana dhirta laysku daweeyaa badiba waxaa la yiraahdaa ninka hebel la yiraahdo naagu ku waalan yahay ama waxaa la yiraahdaa naagtii baa caruurtii waa ku baasoo caruurtu way kala go'ì wayday haddaba siday u tabaalaysato sidee baa la yeelaa xabag iyo malmal bal markaasaa bakeerigan oo kale loo qasaa markaasuu cabbaa goortuu cabbo waa ka joogsanayaa haweenkii laakin markaa dambe ee la rabo inuu haweenka ku noqdo illaa laga subagsiyo waxba u hagaagi mayaan sidaasaa la yiraahdaan anigu ma tijaabin laakin dadku sidaa bay yiraahdaan anigoo intaa kaga baxayaa laakin ereyadaan taataabanayaa bal ee

halkaan waxaa soo indha cadeeynayaa Aw Daahir bal soo dhawaaw.

Aw Daahir Mahadsanid. Geedka la yiraahdo malmalka sida aad u sheegtay waan u wada naqaan waxaa kale oo xaqiiqo ah ragga soomaalida ee cilmidhaalibka ah galbeed qabta ee aan xaas lahayn haddii aan malmalkaa cabbin diintaba ma soo barteen waa mujarab nin mudaras ah oo wax baranayaa oo haddane ay ku abuurantahay ninnimadu in wax barashadiisa nuqsaan ku dhici lahaa waad ka garanaysaa markaa uu waddanka ka tago ee galbeed qabto ee uu dhex galo dadka dabadeed saraca cabbay ee iska deggan ee aan dhulkaa raashin laga wayeeni ninkaa cid uuni ha gacan qabato ama ha raashinto ama miskiinimada ha ku joogo beledku uu wac ka degganyahay diinta uu baranayo sabab waxaa u ah malmalkaasaa, markuu waddanka ka haajiray uu cabbay markaasa alaabtii ninnimada iska seexanaysaa ninkii naago ma habeeyasanayo dhulkii qura ayuu gaamiye ku hayaa dabadeed wax barashadeedna diinta waxaa uu ka qaatay qayb wayn malmalku haddaannu jirin ma uusan isagu quraanku waa ku baranna oo qadku looxa si wanaagsan uma qabto haddaan isagu lagu habeen ilmuu macna gooni ah buu u leeyahayoo waa celisaa ilmaha yar ma aragtay dhegta hoosteeda ayaa loo mariyaa macallinka ilmaha u mariyo oo si gooni ah carcararkii iyo ma garanaysaa xormo gooni ah yuu u qaataayoo oo diintu leedahayoo horta inay arday yihiin waa adigaan ma aragtay qalinkiina kuu marsano habad gooni ah ayuu la yimaadaa looxiina si wanaagsan buu u qabanaayo mar haddii malmal lagu daro iyadoo si wanaagsan loo mayro maahinee waxaa kaloo dad badani dawooyinka kan dadka dhintay aan ku xumaanaynin in waayiddii hore dhulkeenna laga qaadi jiryna waa la sheegay.

Malmalkasuu inuu ka mid yahayna waxyaalaha waa la sheegay, waxaad ku garanaysaa in geedkaasu geed cajaa'ib leh yahay kuwa aad soo sheegtay waxaa lagu isticmaalaayay wixii jeermis ah ayuu laynaayay umulaha keliya iyo caruurta yar yar ee la gudaayo iyo waxaan aad aragtay oo dhan wixii jeermis ah uu la dagaallamayay iyo maysan way caabiqi ee maalin ma aragtay meesha buka ay jiraan bahalkaasuna waa ka baruur wayn yahay mar haddii mal mal maqlo urtisa oo lagu biitiyo taa weeye waa oo arladaas dhan aan joognay marka geedku inuu mucjiso wato taasaa ku tusaysa maantana haddaad ogtayah qiimihiisuna tacajab bbad u dhimanaysaa lama kala goosanayo maanta qiimaha ee dhulka la gaynayo haddaynaan sicir ku ogayn ee cajaaiib qaba waxaa aad arki lahayd isagoo waa la baadiyay ama waa la iibsan waayaa ama waa kaa maanta dhirtii inoo baxaysay oo bocorta iyo maydhada ahayd iyo mal malkini iyo xabagtii iyo guubadii ee la oran jiray ee galbeed qaban jirtay ee xabashida aanba laga soo garri jirin ee innagu maba helnaba dahab oo kale ayaa loo iibinayaan dabadeed wax yar oo kuusan baa galbeed gunti lala qabanayaa baa la oran jiray xabagteedii guubada la oran jiray

Iamaba helaba oo si qarsoodi ah oo kinsi ah ayaa loo kala iibsadaa, geedkaasuna geed caynkaas ah ayuu ahaa wuxuu doonayaa cilmi baaris wayn oo dabadeedna markaynu ka gun gaarno ama si dhib yaala ah inoola tegin kolkaa aan innagu wax ku qabsano goortaynu dhakhtaradaynu u dhiibno hadda waxaan ku mala geliyay kuwa aad ugu faa'idi doono dabadeena uu ka mid yahay geedka la yiraahdo mal malka diintaynuna sidaasaa innoogu sheegay inuu qayb wayn ka qaatayoo ragga innaga mutacallimiinta ku soo noqday diinta ee dalka shisheeye ku soo bartay sabab waxaa u ahaa naag bay hawaysanin waaga dambe marka uu soo noqdana badi wuu buuxaa markaa dabadeed waxaa laga yaaba xidido uu xiray inay furmaan uu marka isagu uu joojiyay dabadeedna ninkii halkisii buu hawshiisa ka qabsanayaa, anigu kaa intaa ku dhaafayaa waan idiin soo gudbiyay.

Fiqiburaale

Jalle Saciid adigana inta wax ma ku darsanaysaa? Geedkaa mal malka la yiraahdo ee maxaa yeelay waxaa yeelay waxaa jira mal malka la yiraahdo qiima wayn oo aad u ballaaran ayuu ku leeyahay waddanka, haddaba wax kale iska daaye mar marka qaarkood weelka caanaha haba ama biyaha haba ee la leeyahay aad ha u adkaado inta biyaha lagu kariyo yaa lagu dhex ridaa macnaha si uu ugu fido oo caashaan deldaloolkaas oo dhan catiraha waa la mariyaa waxaa la yiraahdaa sidaan weelkaas intaas oo baranbaro iyo waxaas gashaa ay jirin inta la dhex geliyaaba lagu catareeyaaaba weelka macnaha waxaa la yiraahdaa markaa dambe wuxuu geedkaas ka soo karo, maxaa yeelay yirida geey cuudka aad arkaysaan ee cadarka ah cedar cuudka waa bahalka laga sameeyaa lagu dheehay inta la shiilay haddaba ee Dr. Saciidna maadaama uu qiyaasta miisaanka aqoon dheer u leeyahay dhirtana caashaan dhirta soomaalida bal intii uu inoogu dari lahaa aan ku wareejinno.

Dr. Saciid

Waad mahadsan tahay Buraale. Waxaa weeye aad waxaa ugu sheegeeyay Aw Daahir Afqarshe aad ugu sheegeeyay ee ha ahaatee ee aduunyada dhaqanka qolo walba si bay ugu dhaqantaa degaan ahaan marka la yiraahdo ee marka anigu waxaan kaga sii dari lahaa ee ku kordhin lahaa intaas waxaa weeye geedkaas hadiga la yiraahdo sida uu u badan yahay waxaa uu ka baxaa geedka la yiraahdo dhidhig ee horay ayuu buraale u sheegay geedkaasu ka soo baxaa waxaa uuna intaas la sheegay aan ku sii dari lahaa waxaa weeye meelaha barara intii la gooyo, xoogaa la qooyo baa la mariyaa bararka oo dhan waa ka dhuuqayaa ee waxaa weeye haddii loo eego bummatootinka la yiraahdo "itiyoolo" waxyaalahaas baad mooddaa inuu u dhigmo oo meeshii bararkii la saaray bararkii waa nuugayaan waxaad arkaysaa meeshii oo bogsatay arrimahaas oo dhan ayaa loo isticmaalaa ee xagga shidaalka bahalada iyo wixii la mid ah waa sida loo sheegay waa loogu isticmaalaa ee marka arrimaahs yar yarka ah horay wax looga taataabtay ayaan anigu ku kordhin lahaa waadna

mahadsantahay.

Fiqiburaale Waa tahay, horta dhirtu wax ka maynaan taaban weli way noo dhiman tahay, geed kasta oo soomaalida dhulkeeda ka baxana mid walba weji gooni ah ayuu leeyahay, geedihii maynaan taaban oo midka furkii maynaan taaban midhihiisu waxay taraan oo gogobihii maynaan taaban midhihiisu waxay taraan, dhirtii waawaynayd ee muhiimka ahayd ee bahaashii la oran jiray shaaha wixii lagu darsado ee caashaan markaynu wayno caleentu shaaha dhirteedoo dhan maynaan taaban, geela wax lagu dhayo bil metel falanfaxdu ka mid tahay ama uu ka mid yahay geedka la yiraahdo muxuu ahaa burdadka ama uu ka mid yahay geed la yiraahdo dhiridhirta ee la mariyo geela candhadiisa iyo wixii candho lagu dhayo oo dhan maynaan taabanin wixii dhulux ka soo baxa waxaa lagu dhayo ma aynaan taaban, marka hawshiina hadeeray inoo bilaabatay balse maantana waa furiin kali ah ee inoo ahaaye halkaas aynu ku joojino, waadna mahadsanthiin.